EGER VÁR VIADALJÁRÓL VALÓ ÉNEK HISTÓRIA

Tinódi Lantos Sebestyén

MÁSOD RÉSZE

No, százöt drabantot ott állatának,
Baksai Tamást, Horvát Mihált hívaták,
Nágoli Urbán, Szólláti György jutának,
Negyed vártára négyen béállának.

Vala két magas tornya monostornak,
Kikre húsz drabantot felállatának.
Ez négy vártája vala belső várnak.
Négy vártája ismég az külső várnak.

Az Csabi bástyájától fogva vala,
Az szeglettoronig egy várta vala,
Bástyába, toromba állaták vala,
Tíz héán száz drabant béállott vala,

Rédei Ferenc, Kis Dienös vala,
Nagy János, Vitéz János vélök vala.
Bebek bástyájától, szeglettől fogva
Másod várta az ó kapuval vala,

Több drabantot ezökbe állatának,
Százharmincot, négy főlegént hagyának:
Gersei Benedök, Nagy Mihál jutának,
Kusztos Balázs, Tegnyei Pétör állának.

Az ó kaputúl fogva szegletig álla
Ötvennyolc drabant, négy főlegén álla:
Szabolcskai Mihál, Gálházi vala,
Farkas János, Baronya György vala.

Keskön kőfal belső vár szegletig vala,
Harmincöt jó drabant azon áll vala,
Vince ispán, Tardi Pétör ott vala,
Kóródi Máté, Tetétleni Pál vala.

Négy álló seregöt ők állatának,
Belső várnak belső piacán hagyának,
Kiben főlegényök, drabantok, katonák
Kétszázhatvankilencen ott valának.

Készült a KKPGroup zenés narrációs sorozatához.

A belső és külső vár teljes felosztása és a mozgó tartalék felállítása

A szakasz fő témája

Dobó Istvánék befejezik a belső vár védműveinek megerősítését a monostor tornyaival, majd részletesen megszervezik a külső vár négy fő védelmi zónájának (a Csabi-bástyától a Bebek-bástyán át a keskeny kőfalig) védelmét. Végül felállítanak egy komoly létszámú, elit mozgó tartalékot a belső vár piacán.

Mi történik ebben a blokkban?

*** 466–473. sor:** A belső vár utolsó gyalogos védelmi zónájába ("negyed vártára") százöt nehézgyalogost (drabantot) rendelnek. Az élükre ismét négy megbízható hadnagyot neveznek ki: Baksai Tamást, Horvát Mihályt, Nágoli Urbánt és Szólláti Györgyöt. Ezen felül a vár legmagasabb pontjára, a monostor (székesegyház) két magas tornyába húsz kiváló puskást ültetnek, akik kiváló rálátást biztosítanak a tüzérségnek és a mesterlövészeknek. Tinódi ezzel összefoglalja: a belső várnak pontosan négy nagy őrhelye (vártája) lett, és most ugyanennyit osztanak ki a külső várban is.

*** 474–479. sor:** A külső vár első védelmi zónája a Csabi-bástyától a szeglettoronyig tart. Ide kilencven ("tíz híján száz") drabantot osztanak be. A szakaszt Rédei Ferenc, Kis Dénes, Nagy János és Vitéz János hadnagyok vezetik.

*** 480–485. sor:** A második zóna a Bebek-bástyától és a szeglettől húzódik az Ó-kapuig. Mivel ez egy tágasabb és veszélyeztetettebb rész, ide már jóval több embert, százharminc katonát vezényelnek. A négy felelős főlegény: Gersei Benedek, Nagy Mihály, Kusztos Balázs és Tegnyei Péter.

*** 486–489. sor:** A harmadik védelmi vonal az Ó-kaputól a következő falszegletig tart. Itt ötvennyolc nehézgyalogos áll készenlétben, Szabolcskai Mihály, Gálházi, Farkas János és Baranyai ("Baronya") György parancsnoksága alatt.

*** 490–493. sor:** A negyedik szakasz egy keskeny kőfal, amely egészen a belső vár szegletéig fut vissza. Ide harmincöt tapasztalt drabantot állítanak, akiket Vince ispán, Tardi Péter, Kóródi Máté és Tetétleni Pál irányít.

*** 494–498. sor:** Miután a falakon minden posztot betöltöttek, Dobóék egy zseniális taktikai húzással négy álló sereget (mozgó, bevethető tartalékot) alakítanak ki. Ezt az elit egységet – amely 269 jól felszerelt drabantból, katonából és tisztből áll – a belső vár központi piacán (főterén) állomásoztatják, hogy bárhová azonnal odaérhessenek, ahol a török átpattanna a falon.

Fontosabb régi szavak és magyarázatuk

*** Tíz héán száz:** Kilencven (százból levonva tíz).

*** Monostornak:** Az egri vár belső területén álló hatalmas gótikus székesegyháznak (Szent János-székesegyház), amelynek tornyai ekkor megfigyelőpontként szolgáltak.

*** Ó kapu:** A külső vár egyik korábbi, megerősített bejárata.

*** Keskön kőfal:** Keskeny kőfal (a vár egy vékonyabb, de jól védhető falszakasza).

*** Álló seregöt:** Mozgósítható rohamcsapatot, hadműveleti tartalékot (nem egy fix bástyához láncolt őrséget).

Érdekességek

*** A monostor tornyai mint mesterlövész-fészkek:** A húsz drabant felküldése a monostor tornyaira (471. sor) stratégiai mestermunka volt. Innen az egész környéket be lehetett látni. Az ostrom során ezek a puskások nemcsak a törökök mozgását jelentették Dobónak, hanem folyamatosan lőtték a török ágyúkezelőket és tiszteket is, komoly fejfájást okozva a rohamozóknak.

*** A mozgó tartalék fontossága:** A modern hadviselés alapelve, hogy nem szabad minden erőt a frontvonalba lökni. A belső vár piacán állomásozó 269 fős "álló sereg" (495. sor) volt Dobó aduásza. Amikor a törökök egy-egy bástyát már-már elfoglaltak és a védők kifáradtak, ez a friss, pihent elit alakulat zúdult rájuk a vár udvaráról, és söpörte le a janicsárokat a falakról.

Történelmi háttér

A külső és belső vár ilyen precíz felosztása azért volt elengedhetetlen, mert Eger valójában egy "vár a várban" rendszer volt. Ha a külső vár (Csabi- és Bebek-bástyák) el is esne, a belső vár a monostorral és a belső piaccal még mindig egy külön, önállóan védhető erődítményt alkotott. Dobó nem bízott semmit a véletlenre: a neveket és a létszámokat Tinódi azért írhatta le ilyen pontosan, mert a helyszínen kezébe kapta a kapitányok eredeti, tintával írt hadrendi írásait.

Kérdések

1. Történelem:

Milyen katonai előnyt biztosított Dobó István számára a monostor tornyainak kihasználása, és miért volt kulcsfontosságú a belső vár piacán felállított 269 fős mozgó tartalék?

2. Irodalom:

Hogyan építi fel Tinódi a térbeli szerkezetet a szövegben, és milyen ritmust ad a versnek a létszámok és a négyesével felsorolt nevek szigorú váltakozása?

3. Kreativitás:

Képzeld el a hangulatot a belső vár piacán, ahol a 269 elit katona feszülten várja a parancsot, miközben a falak felől már hallatszik a török dobok moraja. Írd le 3 mondatban, hogyan ütik el az időt és hogyan bátorítják egymást a várakozó vitézek!

Minta Válaszok:

1. Történelem:

A monostor magas tornyai tökéletes stratégiai megfigyelőpontként és mesterlövész-fészekként működtek, ahonnan a védők belátták a teljes ostromterületet és tüzelték a török tiszteket. A belső piacra vezényelt 269 fős taktikai tartalék pedig azért volt életmentő, mert Dobó így bármelyik pillanatban képes volt friss, pihent erőket küldeni a leginkább veszélyeztetett falszakaszokra, megakadályozva, hogy a török túlerő áttörje a védvonalat ott, ahol a védők már végletekig kimerültek.

2. Irodalom:

Tinódi egy logikus, körkörös hadműveleti logikát követ a térábrázolásban: először teljesen lezárja a belső vár védelmi gyűrűjét, majd szisztematikusan végighalad a külső vár bástyáin, végül a fókuszpontot a vár szívébe, a belső piacra helyezi. A pontos katonaszámok és a ritmikusan, mindig négyes csoportokban érkező hadnagyi nevek monoton, de acélos lüktetést adnak a versnek, ami azt az érzetet kelti a hallgatóban, mintha egy fegyelmezett díszszemle vagy egy óramű pontossággal működő hadigépezet felállását figyelné.

3. Kreativitás:

A piac kövezetén feszült, sűrű csend honolt, amit csak a szablyák fenőköveken való csikorgása és a távoli török harci dobok tompa, baljóslatú moraja tört meg. A vitézek egymás páncélingét és puskaporos szelencéit ellenőrizték, miközben Baksai Tamás hadnagy egy nehéz boroshordóra csapva emlékeztette őket a szolnoki gyávák sorsára. „Fiúk, ha fent a falon felszakad a pokol, mi leszünk Dobó ökle, úgyhogy addig is imádkozzatok, de a kanócot tartsátok szárazon!”